

Đề bài

Tình cảm đất nước quê hương thể hiện trong bài thơ

Việt Bắc

của Tố Hữu.

Bài làm

Nhắc đến nhà thơ Tố Hữu ta không thể không nhắc đến một trong những bài thơ tiêu biểu và xuất sắc đó là bài thơ *Việt Bắc*. Có người cho rằng bài thơ *Việt Bắc* là đỉnh cao của thơ Tố Hữu và cũng là một thành tựu quan trọng của thơ ca kháng chiến chống Pháp. *Việt Bắc* được Tố Hữu sáng tác vào tháng 12 năm 1954 nhân một sự kiện lịch sử: Trung ương Đảng và Chính phủ về thủ đô Hà Nội. Từ điểm xuất phát ấy, bài thơ thể hiện tình cảm gắn bó thắm thiết giữa người ra đi và người ở lại, giữa miền xuôi và miền ngược, giữa người cán bộ với Việt Bắc quê hương của cách mạng, với đất nước và nhân dân, với Đảng và Bác Hồ, với cuộc kháng chiến đã thành kỷ niệm sâu nặng trong tâm hồn.

Như thế nghĩa là trong niềm vui thắng lợi và đón nhận cuộc sống thanh bình, nhà thơ vẫn không quên tình nghĩa gắn bó trong những năm gian khổ đã qua và coi đây là nguồn sức mạnh tinh thần to lớn cho những ngày hiện tại và tương lai. Có thể nói, bài thơ *Việt Bắc* là khúc tình ca và cũng là những khúc hùng ca mà cội nguồn sâu xa của nó là tình cảm quê hương đất nước, là truyền thống ân nghĩa thủy chung của dân tộc. Không chỉ vậy, *Việt Bắc* còn là khúc ca ân tình, là khúc hát giao duyên, là lời nhắn gửi tâm tình giữa người về xuôi và kẻ ở lại. Không chỉ là sự giải bày tình cảm tha thiết và nỗi nhớ trùng điệp của người ra đi mà nó còn là bảng tổng kết 15 năm cách mạng. Bên cạnh những đoạn thơ trữ tình ngọt ngào, ta còn bắt gặp những khúc anh hùng ca tràn đầy khí thế chiến thắng của quân và dân ta.

Tình yêu thiên nhiên đất nước của tác giả được biểu hiện qua sự gắn bó với núi rừng Việt Bắc trong nỗi nhớ của người cán bộ sắp về xuôi. Cảnh Việt Bắc hiện ra những vẻ đẹp hiện thực và thơ mộng, thi vị gợi rõ nét độc đáo của Việt Bắc so với vùng quê khác của đất nước. Việt Bắc đó là hình ảnh trắng lên đỉnh núi, nắng chiều lưng nương, là hình ảnh rừng xanh hoa chuối đỏ tươi, là tiếng ve kêu râm ran, là hình ảnh bản làng ẩn hiện trong làn sương, những bếp lửa hồng giữa đêm khuya là rừng nứa bờ tre, là những địa danh như ngôi Thia sông Đáy, suối Lê, là âm thanh đều đặn của tiếng chày nện cối đều đều từ suối xa vang lại.

Nhưng có lẽ nổi bật nhất trong nỗi nhớ của Tố Hữu về Việt Bắc là sự hòa quyện với người, là ấn tượng không phai mờ về những người dân Việt Bắc thật thà chất phác mà thủy chung, trọng tình trọng nghĩa.

*Ta về, mình có nhớ ta
Ta về, ta nhớ những hoa cùng người
Rừng xanh hoa chuối đỏ tươi
Đèo cao nắng ánh dao gài thắt lưng
Ngày xuân mơ nở trắng rừng
Nhớ người đan nón chuốt từng sợi giang*

*Ve kêu rừng phách đổ vàng
Nhớ cô em gái hái măng một mình
Rừng thu trăng rọi hòa bình
Nhớ ai tiếng hát ân tình thủy chung.*

Việt Bắc tràn đầy nỗi nhớ của người kháng chiến về xuôi với quê hương cách mạng trong mười lăm năm thiết tha mặn nồng tình nghĩa. Bao nhiêu từ nhớ vang lên trong bài thơ cũng là bấy nhiêu nỗi nhớ của người ra đi và kẻ ở lại. Điệp từ ta về đứng ở đầu câu, bộc lộ niềm xao xuyến, tâm trạng lưu luyến, vắn vưng trong buổi chia tay, khơi dòng tâm tư hướng về quá khứ. Nỗi nhớ ấy là nhớ về chiến khu, nhớ mái đình Hồng Thái cây đa tâm trào, nhớ những đêm quân đi điệp điệp trùng trùng, nhớ ngọn cờ đỏ thắm gió lồng cửa hang và cả nhớ gì như nhớ người yêu.

Đại từ nhân xưng mình – ta bộc lộ giá trị biểu cảm thể hiện tình yêu thương gắn bó sâu nặng giữa người ở và kẻ đi.

Thiên nhiên Việt Bắc hiện lên qua mười câu thơ trên với những vẻ đẹp phong phú, đa dạng, thay đổi theo thời tiết, từng mùa. Gắn với cảnh tượng ấy là những con người giản dị, người đi làm nương, người đan rẫy, người hái măng. Những việc làm tưởng chừng như nhỏ bé của mình nhưng đã góp phần tạo ra sức mạnh vĩ đại của cuộc kháng chiến. Chính tình nghĩa gắn bó san sẻ cùng nhau chia ngọt sẻ bùi ấy làm cho hình ảnh Việt Bắc sáng ngời trong hồi tưởng của nhà thơ.

Có thể nói âm hưởng trữ tình vang vọng trong bài thơ tạo nên khúc hát ngọt ngào, đầm thắm của tình yêu đồng chí với đồng bào, của tình yêu thiên nhiên, yêu đất nước, yêu đời.

Ta đã thấy một Việt Bắc với những con người thủy chung tình nghĩa trong cuộc sống, một Việt Bắc với cảnh thiên nhiên, mơ mộng, có những đặc thù riêng của từng mùa. Ta lại thấy một Việt Bắc hào hùng trong chiến đấu.

Theo dòng hồi tưởng của nhà thơ, bài thơ đã dẫn ta vào khung cảnh Việt Bắc chiến đấu với những hình ảnh hào hùng, những hoạt động sôi nổi, những âm thanh náo nức, phấn chấn. Ở đoạn này bài thơ lại tràn đầy âm hưởng anh hùng ca mang dáng vẻ sử thi hiện đại bởi vì chỉ cần miêu tả khung cảnh hùng tráng của Việt Bắc, Tố Hữu đã nêu bật lên khí thế chiến đấu vô cùng mạnh mẽ của dân tộc.

*Những đường Việt Bắc của ta
Đêm đêm rầm rập như là đất nung
Quân đi điệp điệp trùng trùng
Ánh sao đội mũ bạn cùng mũ nan
Dân quân đỏ đuốc từng đoàn
Bước chân nát đá, muôn tàn lửa bay*

Bức tranh Việt Bắc ra quân đã được Tố Hữu miêu tả thật hoành tráng với khí thế ngất trời của những con người mới hành quân mà như đã cầm chắc chiến thắng trong tay. Khí thế của những đoàn quân dũng mãnh, tưởng như mặt đất cũng đang chuyển động dưới bàn chân những người chiến sĩ trong một cuộc ra quân vĩ đại từ khắp các ngã đường của căn cứ địa cách mạng. Tố Hữu đã miêu tả hình ảnh đoàn quân đi rất đẹp. Đẹp trong đội ngũ *điệp điệp trùng trùng* như một sức mạnh vô tận, đẹp *trong ánh sao đầu súng bạn cùng mũ nan* gợi nhớ hình ảnh đầu súng trăng treo trong bài thơ *Đồng chí* của Chính Hữu, hay hình ảnh sao trên mũ trong bài thơ *Núi Đôi* của Vũ Cao.

Anh đi bộ đội sao trên mũ

Mãi mãi là sao sáng dẫn đường

Cái ánh sao ở đây như gắn gũi thân quen với mũ nan của anh lại rực sáng lý tưởng trên đầu mũ súng của người lính. Một hình ảnh thơ vừa hiện thực vừa lãng mạn, gợi nhiều liên tưởng về anh bộ đội Cụ Hồ.

Trong cuộc kháng chiến chống Pháp, ban ngày là của địch nhưng ban đêm lại là của ta. Hình ảnh từng đoàn dân công đò đuốc đi trong đêm là đúng với hiện thực. Nhưng với ánh đuốc đỏ rực ấy cùng với muôn tàn lửa lửa bay thì lại lãng mạn biết bao nhiêu. Có khác gì một hội hoa đăng. Còn bước chân nát đá là bước chân của những con người đạp bằng mọi chông gai để đi tới. Có lẽ Tố Hữu lấy ý tưởng từ câu ca dao *Trông cho chân cứng đá mềm*, tác giả đã sáng tạo nên hình ảnh thơ vừa quen thuộc vừa mới lạ để ca ngợi sức mạnh của những người chiến thắng. Hình ảnh những đoàn xe ra trận mà đèn pha bật sáng quét sạch màn đêm dày thăm thẳm của núi rừng Việt Bắc. Đằng sau cái nghĩa thực, câu thơ còn mang nghĩa bóng – nghĩa tượng trưng cho hình ảnh lạc quan phơi phới.

Dân tộc ấy đã vượt qua bao hy sinh gian khổ để lập nên những kỳ tích, những chiến công: Phủ Thông, đèo Giàng, sông Lô, phố Ràng, Hòa Bình, Tây Bắc, Điện Biên... Tố Hữu không phải là nhà lịch sử nên không đi sâu vào diễn biến của các trận chiến, ông là một nhà thơ nên ông nhìn những sự kiện ấy dưới con mắt của một người nghệ sĩ. Ông đi sâu vào lí giải những cội nguồn sức mạnh đã dẫn tới những chiến thắng đó. Theo ông đó là sức mạnh của lòng căm thù *Miếng cơm chấm muối, mối thù nặng vai*, sức mạnh của khối đoàn kết toàn dân, sự hòa quyện gắn bó giữa con người với thiên nhiên – tất cả tạo thành *đất nước đứng lên*.

Nhớ khi giặc đến giặc lùng

Rừng cây núi đá ta cùng đánh Tây

Núi giang thành lũy sắt dày

Rừng che bộ đội rừng vây quân thù

Mênh mông bốn mặt sương mù

Đất trời ta cả chiến khu một lòng

Với những lời thơ trang trọng và tha thiết, Tố Hữu đã đi sâu và nhấn mạnh hình ảnh vai trò của Việt Bắc như là quê hương cách mạng, là căn cứ địa vững chắc của cuộc kháng chiến.

Trong những năm kháng chiến gian lao, Việt Bắc là nơi có Cụ Hồ soi sáng, có Trung ương, Chính phủ luận bàn việc công, để kiên định niềm tin yêu của cả nước đối với Việt Bắc, Tố Hữu lại dùng những câu thơ mang sắc thái ca dao dạt dào những âm hưởng nghĩa tình của hồn thơ dân tộc.

Ở đâu đau đớn giống nói

Trông về Việt Bắc mà nuôi chí bền,

Mười lăm năm ấy ai quên

Quê hương cách mạng dựng nên Cộng hòa

Từ tình yêu mến, sự gắn bó với cảnh, với người Việt Bắc, từ niềm tin tưởng vào sức mạnh của nhân dân dưới sự lãnh đạo của Đảng và Bác Hồ, Tố Hữu vẽ ra viễn cảnh tươi đẹp của Việt Bắc ngày mai trong công cuộc xây dựng cuộc sống mới.

Việt Bắc là một bài thơ hay của Tố Hữu. Ở đó nhà thơ thể hiện chất tài hoa của mình trên phương diện nghệ thuật sáng tạo thi ca. Sự tài hoa ấy được dẫn dắt bởi một tâm hồn đầy tình nghĩa của nhà thơ, với những dòng thơ mang tính khát quát cao, lời thơ giản dị mà trong sáng thể hiện sự rung động thật sự trước vẻ đẹp thiên nhiên của núi rừng và con người Tây Bắc.